

Knjigoveštvo (bookbinding) podrazumijeva tehničku izvedbu uveza, izbor materijala za uvez i način izrade korica.

Knjigoveža je kvalificirani grafički radnik koji radi na obradi knjižnih blokova i korica, ali i na doradi tiskanica (memorandumi, etikete, plakati, pozivnice, ulaznice) i drugih grafičkih proizvoda. **Knjigovežnica** je proizvodno odjeljenje grafičkog poduzeća ili samostalna radionica u kojoj se uvezuju knjige, doraduju tiskanice i drugi grafički proizvodi. **Tehnika** (technique) je izbor svih praktičnih znanja i umijeća koja se primjenjuju u proizvodnji grafičkog proizvoda. U širem smislu to znači način kako se nešto čini (npr. tehnika šivanja knjižnog bloka koncem, žicom,...) sa ciljem postizanja optimalnih rezultata. **Tehnologija** (technology) su primijenjena znanja ili zbir znanja i vještina o postupcima (metode i radne operacije) obrade ili prerade sirovine odnosno poluproizvoda (papir, ljepilo, TA, KA, KS, KB, JKK, VTK). **Sadržaj knjige** podrazumijeva značenje, oblik i formu. **Upotreba knjige** podrazumijeva njezinu korisnost u svakodnevnom životu. **Namjena knjige** podrazumijeva svrhu ili ono za što će se knjiga upotrebljavati, te su klasificirane prema namjeni. **Knjige za jednokratnu upotrebu** se koriste jednokratno (novine, stripovi, reklamni časopisi). **Knjige za višekratnu upotrebu** se koristi više puta (telefonski imenici, udžbenici, beletristika) **Knjige za trajnu upotrebu** su dugog vijeka zbog mehaničke čvrstoće knjižnog bloka i krutosti korica (sveučilišni udžbenici, enciklopedije, kuharice, rječnici, leksikoni). **Knjige s najvećim zahtjevom upotrebe** su monografije, umjetničke tvrdo uvezane knjige koje sadrže ovitak, slijepi i foliotisak, kožnu presvlaku i dr. **Uvez** (binding) podrazumijeva obradu knjižnog bloka (savijanje, sabiranje, šivanje, lijepljenje) koji se povezuje sa koricama. Korice imaju zadatak učvrstiti, štititi i ukrašavati knjigu. Vrste uveza su: **Nakladnički uvez** (trade binding, edition binding) je knjižni uvez koji je jedinstven za većinu primjeraka određenog izdanja, a izrađen je prema izboru i nalogu izdavača. Kronološki gledano prvo je to bio ručni uvez, a strojni uvez nakon 1820. godine. **Strojni uvez** (machine binding) knjižni uvez izrađen na knjigoveškim strojevima (brzorezač, savijačica, sabiralice, šivačica koncem/žicom, stroj za mekani uvez, trorezač, koričarka, ljepljica knjižnog bloka i korica za tvrdi uvez knjiga) za razliku od ručnog uveza. Danas dolazi isključivo kao nakladnički uvez u brojnim varijantama. **Ručni uvez** (hand-made binding) podrazumijeva pojedinačni ručni rad knjižnog uveza za razliku od strojnog uveza.

Vrsta uveza = Tvrđi uvez (hardbound book, case binding) je knjižni uvez s krutim koricama od ravne ljepenke, dakle s koricama koje se ne mogu savijati, za razliku od mekog uveza. **Platneni uvez** (cloth binding) knjižni uvez s koricama koje su presvučene knjigoveškim platnom ili je njime presvučen samo hrbat (poluplatneni uvez) i eventualno uglovi korica. Najčešće se koristi u nakladničkom (strojnom) uvezu. **Polovični uvez** (half-binding) knjižni uvez kod kojega je hrbat, a eventualno i uglovi korica presvučen drugim jačim materijalom nego korce (za razliku od cjelovitog uveza). Polovični se uvezi izvode uglavnom zbog štednje, ali i zbog postizanja određenog estetskog učinka. Najčešće je to polukožni, poluplatneni i polupergamentni uvez. **Cjeloviti uvez** (full binding) je knjižni uvez kojemu su i hrbat korice presvučene istim materijalom u jednom komadu (cjelokožni, cjelopapirni, cjeloplatneni uvez). **Vrsta uveza = Mekani uvez** (softbound book) podrazumijeva savitljive korice od kartona ili plastične folije, korice se mogu savijati bez štetnih posljedica, za razliku od korica tvrdog uveza. **Vrsta uveza = Mehanički uvez** (mechanical binding) sadrži pojedinačne listove papira koji nisu međusobno spojeni šivanjem ili lijepljenjem, nego ih neka mehanička naprava veže u cjelinu i drži na okupu. To je spiralni i plastični uvez. Prednosti mehaničkog uveza su pojedinačni listovi papira, samo što se oni ne mogu po volji umetati i vaditi. Primjenjuje se kod kataloga, cjenika, zidnih kalendara, školskih bilježnica, rokovnika i sl.

Forma uveza = Bešavni uvez (adhesive binding) može se izvoditi se na dva načina. U ručnom uvezu (mala naklada), knjižni blok se obrezuje s četiri strane, hrbat knjižnog bloka se lepezasto (duple-fan binding) razastire previjanjem knjižnog bloka na jednu, a zatim na drugu stranu, i pri tome se svaki puta premazuje slojem elastičnog hladnog ljepljiva (PVAc). Osušeno ljepilo povezuje sve pojedinačne listove papira „bez šivanja“ hrbat knjižnog bloka je gladak i ravan, a pojedinačni listovi se potpuno otvaraju tijekom listanja knjižnog bloka. U nakladničkom uvezu (srednja, velika naklada), hrbat knjižnog bloka se hrapavi (perfect binding) nakon čega slijedi njegovo lijepljenje elastičnim hladnim ljepljivom PVAc, termoplastičnim (hot-melt) ili PUR ljepljivom. Forma bešavnog uveza najčešća je kod džepnih knjiga, adresara, telefonskih imenika i školskih knjiga. To su knjige za višekratnu namjenu gdje se traži uvez trajne čvrstoće knjižnog bloka. Forma bešavnog uveza je najjednostavnija i najjeftinija, koristi se za knjige većeg opsega kada nije moguća forma šivanog uveza žicom kroz pregib (hrbat knjižnog bloka). U nakladničkom uvezu gotovo uvijek se koristi knjižni slog kao uvezna jedinica, a u ručnom list papira. Vrsta mekog uveza ostvaruje se direktno vezom između hrpta knjižnog bloka i jednodijelnih kartonskih korica. Tvrđi uvez može biti druga opcija ovisno o namjeni knjige.

Forme šivanog uveza = *šivanje koncem-brošurno* (plain sewing), *šivanje koncem-knjižno* (thread book sewing), *šivanje žicom kroz hrpteni pregib* (saddle stitching) i *šivanje žicom kutno/“postrance hrpta knjižnog bloka“* (corner stitching) najčešće se koriste u nakladničkom uvezu. **Forma šivanje žicom kutno** najčešće se susreće u ručnom i uvezu. Kod forme **brošurnog šivanja koncem** ne koriste se hrpteni materijali (organdin, vezica, traka) jer su to knjige za višekratnu upotrebu, a mogu biti meko i tvrdo uvezane (beletristika, slikovnice, sveučilišni udžbenici, udžbenici, katalozi, knjige,...). Knjižno šivanje koncem koristi hrptene materijale jer su to knjige za trajnu upotrebu i s najvećim zahtjevom i obavezno su tvrdo uvezane (biblija, rječnici, kuharice, monografije, leksikoni,...). Knjižni slog kao uveznu jedinicu jedino je moguće koristiti kod forme šivanog uveza. Ovo pravilo ne vrijedi kod kutnog šivanja žicom gdje se najčešće koristi uvezna jedinica list papira.

Forma uveza = Plastični uvez (plastic comb binding) mehanički uvez koji povezuje pojedinačne listove papira (uvezna jedinica) knjižnog bloka pomoću elastične uvijene cijevi od plastičnog materijala. **Forma uveza = Spiralni uvez** (spiral binding) je mehanički uvez koji povezuje pojedinačne listove knjižnog bloka pomoću spiralne žice provučene kroz rupice (postupak – perforiranje), probušene uz hrbat knjižnog bloka. Promjer spirale je nešto veći od debljine knjižnog bloka. **Forma uveza = Uvez sa slobodnim listovima** (loose-leaf binding) kod kojeg su pojedinačni listovi papira spojeni prikladnom mehaničkom napravom koja omogućava da se pojedini listovi po volji umeću i vade. Knjižni blok je sastavljen od slobodnih listova koji su probušeni uz hrbat knjižnog bloka i nanizani na mehaničke naprave (registratori). Za spajanje listova mogu poslužiti i metalni vijci, u tom slučaju se knjižni blok teže otvara i lista. Prednost ove vrste uveza je u tome što se listovi papira mogu tiskati pojedinačno, ne trebaju biti tiskani na projektiranim knjižnim arcima za knjižne slogove. Primjenjuje se kod kataloga, cjenika i sličnih izdanja. (Izvor: F. Mesaroš, *Grafička enciklopedija, 1971*)

Važni faktori utjecaja u projektiranju knjigoveškog proizvoda jesu:

***sadržaj (tekst, ilustracije)**

***namjena, upotrebna vrijednost knjigoveškog proizvoda**

***cijena koštanja**

***izbor materijala (papir, ljepilo, platno, folija, konac, žica)**

***naklada**

***tehničko-tehnološki proces izrade knjigoveškog proizvoda (dizajn, priprema-tisak-dorada)**

Zadatak 1.

Navedene knjigoveške proizvode klasificirajte (1.-4.) prema sadržaju knjige:

Klasifikacija KP (1.-4.)

za jednokratnu upotrebu (1.);

za višekratnu upotrebu (2.);

za trajnu upotrebu (3.);

s najvećim zahtjevom (4.).

grupa A

Alan Ford; Osnove planiranja i organizacije grafičke proizvodnje-GRF;
Zbornik radova Tehnologije zbrinjavanja otpada; Pantone atlas boja; Bojanka;
Crtančica; Monografija NK-Dinamo; Azurna obala-putopisi; Knjiga primljene
pošte; Matična knjiga umrlih; Udžbenik engleskog jezika; Gramatika
francuskog jezika za profesionalce; Slikovni rječnik; Slikovnica za djecu 0-3
godine; 153. Brigada-Sjećanja 1991-1995; Tehnički vjesnik-znanstveni časopis
Vol.19 (2012); Zidni kalendar; Diplomski rad; Magistarski rad; Sadako hoće
živjeti;

grupa B

Doktorska disertacija; Brza dalmatinska kuharica; Biblija; Jelovnici
izgubljenog vremena Barbieri; Neurologija-sveučilišni udžbenik; Priručnik o
dresuri pasa; Rokovnik; 1000 svjetskih čuda; Europski rječnik; Što nam tijelo
govori//popularna psihologija; Zašto muškarci ne slušaju; Muškarci su sa
marsa, a žene su sa venere; Ambalaža kao element marketinga; Lidl- proizvodni
na akciji; Upute Nokia 1410; Poslovni savjetnik//mjesečnik za managere i
poduzetnike; Upute Laminator; Engleski za tri mjeseca; Pilates tijelo; Bojanka
Konji i poniji; Sedam navika uspješnih ljudi;

grupa C

Grafička revija//mjesečnik za grafičku industriju; Telefonski imenik; Almanah splitske županije; Poezija u romantici; Grafičar//mjesečnik; Vježbe za trbušne mišiće; Mimara// likovna umjetnost; Handbook of Print media; Tržišne komunikacije; Uvod u grafičku tehnologiju; Zbirka zadataka iz fizike; Kolegij blok; Stolni kalendar; Vodič kroz Sloveniju i Hrvatsku; Financijsko izvješće Splitske banke; Edukacijske knjige za djecu od 3-5 godina; Odgoj i njega djeteta od Dr. Spock; Kako povećati IQ svoga djeteta kroz igru; Fotokopija//skripta predavanja; Kapetan Mark-strip; Lijepo je biti roditelj; Umirite svoje dijete, Tkanje života; Probudite genijalca u svom djetetu; Cosomopolitan;

grupa D

Moja tajna; Jutarnji list; Walt Disney Enciklopedija-24 svezaka; Skandinavka; Mozgalice; Matična knjiga rođenih; Knjiga izlaznih računa; Učnički imenik i dnevnik; Radni listići iz matematike; Radna bilježnica iz kemije; Kajdanka; Edukacijska bojanka s naljepnicama za djecu od 3-6 godina; Zagor; Pantone boja Hartmann; Leksikon; Grafička enciklopedija; NK Hajduk 1911-2011; Prijedlog samoanalize Grafičkog fakulteta u Zagrebu; Astrološki priručnik; Horoskop za 2012.; Najljepše bajke za djecu; Upoznajmo seosko imanje; Tomica i prijatelji//mjesečni časopis; Medvjedić Winnie Pooh//mjesečni časopis; Mali genijalci s naljepnicama 2-3 godine;

grupa E

Za bistrice glavice Igralica-M/učilica 4-6 godina; Domaće životinje s naljepnicama; Radni listovi s naljepnicama-koncentracija Dječji vrtić; Vesela mala škola od 4. godine-radni listići; Norodno blago Slavonije i Baranje; Monografija Lijepe naše; Stomatološki leksikon; Antropologija; Anatomija ljudskog tijela u slikama; Mačak u čizmama, U registraturi; Proces; Helenistička kulturološka baština; Povijest umjetnosti od romanike do klasicizma; Enološki priručnik; Ime ruže; Holokaust u Europi; Biografija A. Hitlera; Teorija crne rupe; Tehnologije modernog doba; Poslovna inteligencija; Čuda moderne tehnologije; Brzi kolači odmah su na stolu.